274

Ч. 275. Львів, Пятниця дня 6 (19.) грудня 1902. Річник VI.

Передплата
на »РУСЛАНА« виносить:

в Австриї:

на цілий рік	20 кор.
на пів року	10 кор.
на чверть року	5 кор.
на місяць	1·70 кор.

За границею:

на цілий рік	16 рублів або 36 франків
на пів року	8 рублів або 18 франків

Поодиноке число по 16 сот.

РУСЛАН

»Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш; а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска« — З Руслановых псальмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских сьвят о 5½ год пополудни.

Редакция, адміністрация і експедиция »Руслана« під ч. 1. пл. Домбровского (Хорунщини). Експедиция місцева в Агенциї Соколовского в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Рекламациї неопечатані вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по цїнї 20 с. від стрічки, а в »Надісланім« 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 с. від стрічки.

Руска справа в польскім осьвітленю.

(Замітки з нагоди брошури »*Z. Milkowski (Jeż). Sprawa ruska w stosunku do sprawy polskiej*«. *Lwów 1902*).

(Дальше)

Вже в попередних статях виказали ми, які баламутні погляди посписував Мілковский (котрого Поляки уважають таким знавцем українсько-руской справи!) про почини українсько-руской ідеї в Галичині, про взаємини між Україною і Галичиною і вплив України на розвиток національної ідеї і письменьства в Галичині — в усім тім виявив Мілковский повне незнанє справи. Тим то єго брошура, як ми вже в першій нашій статї сказали, не тільки не прояснить польскій суспільности руской справи, але навпаки ще більше її затьмить.

Так само виходить з брошури Мілковского, що він зовсім невірний і неясний має погляд про ґенезу і розвиток та вплив москвофільства в Галичині. Почини москвофільства в Галичині вяже Мілковский з переселенєм »русскіх Ґалічан« після польского повстаня з 1863. р. в Росию і думає, що прислуги віддані сими галицко-рускими переселенцями російскому урядови заохотили Росию покористувати ся Галицкою Русю для своїх власних політичних виглядів. І тоді на єго погляд пішов вандрівний рубель в обіг, по Галичині стали снувати ся московскі аґенти, появили ся часописи писані язичієм, намагаючі на московщину і дописи в російских часописях про гнобленє »русскіх Ґалічан«. Однак Мілковский нічого не знає про ролю Поґодина в сорокових і пятьдесятих роках в Галичині, про Дениса Зубрицкого і цїлу Поґодиньску кольонїю у Львові, про Богдана Андрієвича Дідицкого, Якова Головацкого і Наумовича, про маніфест москвофілів з 1866. р. оповіщений в Слові, відтак про фаворизованє москвофілів за намісникованя ґр. Альфреда Потоцкого (з огляду на єго добра положені в Росиї) і єго наслїдника Залєского, не згадує нічого, як польске дневникарство і многі польскі політики пособляли і тепер пособляють москвофільству після засади divide et impera, щоби в рускій суспільности робити заколот, щоби спинювати зріст і розвиток українсько-руской народної ідеї і не допускати до скорого зросту сили і сьвідомости руского народу в Галичині.

Мілковский признає, що Русини в Галичині в 60-их роках виявили поступ в національно-політичнім і культурнім розвитку, однак хибно глядить причини сего поступу в тім, що се було би не стало ся так скоро, gdyby ksiądz Jachimowicz do spółki z hr. Stadionem nie rozwydrzył był księży unickich przeciw Polakom. Ми навпаки думаємо, що як-раз тодїшний дневник Слово за богато вдавав ся в полєміку з польским дневникарством, головно з Gazet-ою Narodow-ою, за богато місця присьвячував т. зв. обрядовщині, як взагалї за богато уми духовеньства тодїшнього були заняті сею справою, замість звернути більшу бачність і більше рішучо і ревно взяти ся до инших позитивних робіт для двигненя руского народу і руской народности в Галичині. За сї останні справи почали в половині 50-их років брати ся з молодечою ревностю народовці і як небудь радикали нехтують їх заслуги в тім напрямі, то предметовий історик національного і культурного розвитку Галицкої Руси не може сего не признати.

Відносини селяньства на Україні до Москалів схарактеризував Мілковский вірно, виказавши, що українське селяньство відчуває расову ріжницю між собою а напливовим елєментом московским, а так само вирвали ся єму слова правди про відносини між українським селяньством, а польскою шляхтою на Україні (переважно укр.-руского роду) і сї слова Мілковского можна без сумніву приложити до анальоґічних відносин у східній Галичині.

»Деякі поміщики, пише Мілковский, жалують ся вельми на селян, докоряючи їм неприхильностю, а навіть ненавистю. В тім може бути правда, але не цїлковита, і залежить від того, з якої точки погляду подивимо ся на сю справу. Всюди успосібленє робітної верстви до верстви пануючої реґулює ся після сеї останньої. А треба признати, що »панове« Поляки на Україні і Литві не всї ведуть ся взірцево. Таж один з них недавно програв кілька мілїонів у Відні; таж маєтки польскої аристократиї одні по других переходять в московскі руки; а дневники часто звіщають про військові екзекуциї, накликувані польскою шляхтою на українських селян.

»Жалї отже, які з сих кругів походять, не дуже заслугують на віру. Взагалї польска шляхта на Україні відзначає ся великою недостачою цивільної відваги і до крайности посуненим песимізмом в поглядах на все, що прямо чи посередно, скорше, чи пізнїйше може причинити ся до ослабленя могутности московского впливу. Вельми — вельми рідко трафляє ся поміщик, тамошний, який би думав про щось подібного. В таких отже услівях обопільні взаємини польскої і руской справи на Україні представляють ся загадочно нам (Полякам), Русинам — а може найбільш — Москалям. Одного лише факту заперечити годї, що українська народність не дала ся ще засимілювати Москалям«.

Такий погляд висловлює Мілковский про відносини на Україні між Поляками а українським населенєм, а все те можна mutatis mutandis приложити до відносин в Галичині.

(Дальше буде.)

Народне шкільництво в перемиській епархії в р. 1848. і 1849.

(Дальше).

При перемиській головній школї був прилучений однорічний курс препаранди, о котрім згадував я вже в І. части а також курс для орґаністів і школа глухонїмих.

Чого учено на препаранді, подав я в І. части при кваліфікациї учителїв, а тепер зазначу лишень, що наука предметів і методи відбувала ся до 49. року в 6 годинах тижнево, прочий же час перебували кандидати в школї, прислухуючи ся науцї, а при кінци року піддавали ся іспитови.

Кандидатів учительских було дуже мало пр. в 46. роцї 15-ох між 16. а 24. роком житя. Були се ученики з нерівним підготованєм, приміром 3 з фільософії, 1 з укінченою четвертою клясою школи головної, 5 з укінченою третою клясою школи головної, 1 з другою і 1 з третою клясою ґімназияльною, а 4 з укінченою першою ґімназияльною.

З поміж тих кандидатів 4 одержало кваліфікацию на учителїв шкіл парафіяльних, 3 на помічників учителїв шкіл тривіяльних, 3 на учителїв шкіл тривіяльних, 4 на учителїв приватних, а 2 репробовано. Між тими було 4 з інституту дяко-учительского, а 6 орґаністів.

На курсї препаранди не учено зовсім руской мови і з неї не здавали іспиту.

Курс на орґаністів обнимав 2 лїта науки, ріжнив ся він зовсім від інституту дяко-учительского. Інститут дяко-учительский лучив в собі цїль виобразованя дяків і учителїв, тілько що вихованки єго бажаючи обняти посаду учителя, мусїли піддати ся ще іспитови на препаранді, на курсї же орґаністів учено лишень гри на орґанах, хорального сьпіву і ґенерального басу 6 год. тижнево.

Школа глухонїмих при школї головній в Перемишли числила заледво 2—5 учеників. Цїкаве се, що і глухонїмі дїти учено мови нїмецкої і польскої.

В І. віддїлї учено тілько по нїмецки пізнаваня голосів, пізнаваня і писаня відповідних букв і силяб.

В ІІ. віддїлї учено релїґії по нїмецки і польски о сотвореню сьвіта, о ангелах і власностях Бога.

З науки імен учено: части тїла, страви, напої, коріне, части одежи, знаряди домові, уживані при управі огороду, поля, знаряди кухонні. Запізнавано також з прикметником, дієсловом, числівником і в сей спосіб дальше з другими частями мови.

Наука відбувала ся в нїмецкій і польскій мові.

Наука недїльна.

Наука доповняюча (недїльна) вела ся по містах старанно, а дбали про ню нетілько уряди громадскі (маґістрати), але і центральне правительство. По мисли §. 311. політичного розпорядженя шкільного мають корпорациї дбати, аби майстри посилали своїх учеників на науку доповняючу, що відбувати ся мала що недїлї від 9—10. год. рано. За непосиланє визначена була кара на майстрів, що виносила 4 зр. к. м. або 24 годин арешту. (Наука недїльна відбувала ся в дїйсности 2 год. тижнево). З клясифікацийних катальоґів учеників науки доповняючої бачимо, що число учеників було значне пр. в Перемишли 1846. р. 52, з тих Русинів 12, а Поляків 40. В Дрогобичи на І. віддїлї було 44, з тих Русинів 21, Поляків 23.

Наука доповняюча обнимала два віддїли На першім віддїлї, були анальфабети, бож учено там пізнаваня букв, силябізованя і читаня а на другім віддїлї читаня і дещо з загальних відомостий.

Крім науки доповняючої обовязкової був ще в Перемишли курс рисунків для учеників термінаторів, що тревав 2 год. тижнево. Отворене сего курсу витає маґістрат перемиский з радостию і обіцяє всяку материяльну поміч.

Одною з найбільших хиб у нас було, що до ремесла принимано учеників анальфабетів, а наука недільна не могла розширяти кругозору учеників ремісничих, лише старала ся бодай научити читати а також по більших містах рисунків. Той блуд, видко, є у нас хронічний і до нині ми ся з него не вилічили.

По містах було о много більше християн ремісників, чим днесь, а найлучше сьвідчать о сім викази клясифікацийні після цехів. Возьмім пр. виказ з Самбора. Бачимо тут в 1846 році а повтаряє ся се з малою зміною і в дальших літах:

Цех шевский посилав на науку недільну	18	уч.
„ ковальский і слюсарский . .	15	„
„ кравецкий	5	„
„ бондарский	2	„
„ римарский	3	„
„ столярский	8	„

(Се суть самі католики).

Коли би ми так порівнали нинїшні викази з виказом перед 56 літ, побачимо, о скілько днесь зменшило ся ремісників християн по містах на нашу некористь, помимо майже подвійного зросту мешканців.

Не хочу при тій розвідці бавити ся в порівнанє, але не ласть ся заперечити, що по декотрих містах число ремісників християн зменшило ся.

(Конець буде).

Польска пайдокрация.

Вельми і тересна книжка п. з. »Nasza młodzież« появила ся в Варшаві, тим інтереснїйша, що походить з пера університетского студента, який хотяй скрив ся під псевдонїм Scriptor a, однак промовляє до молодїжи як товариш до товаришів, з цїлим засобом найдокладнїйших інформаций і найзичливійшої прихильности. Однак мимо того, а радше як-раз тому схарактеризованє духа і стремлень теперішної молодїжи випало дуже некорисно. Викази Scriptor-a є немов умотивованєм обіжника галицкої краєвої ради шкільної, хоть відбігає від него часом і місцем та досадною відповідию на заміти Słowa polsko-ого, якими оно хотїло звернути вістре того обіжника против рускої молодїжи.

Книжка Scriptor-a є незбитим доказом, що т. з. пайдокрация вибуяла між польскою суспільностию до такої степени, що вже навіть більше умірковані студенти-товариші чують себе спонуканими, виступити проти неї. Автор характеризує на вступі, серед яких тяжких обставин живе розділена польска суспільність і питає: Чи дамо струтити себе? Чи витреваємо в розважнім спокою, без якого жадна народна праця, жадна оборона не може бути успішною? Чи в сїй обороні будемо сильні єдностию всїх верств і суспільних чинників? На се питанє можна відповісти лише по строгім рахунку. Тож мусимо в тім рахунку розвязати зрівнанє з одною, але великою невісною: чим є властиво нинїшна польска молодїж?

Опираючи ся на материялї, який подала сама молодїж в своїх часописях та брошурах, на вічах і в резолюциях, як також на зближених до молодїжи радикальних орґанах, — автор в 15 роздїлах переходить всї орґанїзациї, прояви дїяльности та напрями ідей польскої молодїжи. Загальний осуд, який виходить з тих начерків, гласить: польска молодїж переполїтикована, занимає ся мало культурними працями, всьо бачить під кутом свого полїтичного сьвітогляду, та в переважній части затягнула ся під стяг польского шовінїзму, у якім прямо попала в моральне здичінє. Не нашою річию занимати ся тим »memento!« до польскої суспільности, а в першім ряду до польских шовінїстів. Ограничимо ся навести короткий уступ з »закінченя«, яким автор заокруглив свою розвідку.

»Цїлопаленє — каже автор — яке молодїж з усїх своїх гадок складає безнастанно на жертвеннику молоха полїтики, мусить викликати не лише повільний заник єї вражливости на цїлий ряд инших житєвих прояв, але також обнижуванє єї моральної вартости. Полїтичне розяренє не є безкарною забавкою, яка минає без слїду. Полишає оно в людскій души тревалий осад, який єї перегризає, як ржа. У більшости нашої молодїжи, т. є. сеї молодїжи, яка признає ся до напряму народово демократичного, витворили ся вже і скристалїзували деякі уємні черти: т. з. націоналїзм і злучені з ним, як тїнь: фанатизм, шовінїзм і стоїзм народовий.

З сих начільних черт випливає ряд дальших прояв, які ми обсервували в ході нашої анкети: невідріжнюванє держав від народів, народів від сторонництв, скрайно шовінїстичне становиско навіть супроти сих елєментів, які стають в обороні нашої народности, навіть супроти сеї молодїжи, яка до польскої молодїжи приходить в імя найвисших кличів; горде опиранє ся на »станї посїданя« у відносинах до Литовців і Русинів: завзяте осуджуванє всїх людий, які чи то в минувшинї, чи в теперішности пробували на дорозї спокійної працї, поправи биту і леґальної оборони народових прав; високе понятє про себе самих, якого слїди бачимо на кождім кроцї, а яке свій вершик найшло в прирівнаню деяких ґімназиястів — до оборонців Ченстохови; і в парі з сею зарозумілостию ідуче легковаженє патріотичної працї инших.

З народового еґоїзму і з полїтичного фанатизму плинуть дальші вислїдні цїхи та прояви: скрайна нетолєранция і рванє ся до ролї трибуналу для народових справ, що аби судити других, треба найперше самому пережити богато, богато навчити ся, се навіть не приходить молодїжи до голови. Метаморфоза ґімназияльного ученика в студента, є, в уяві молодїжи, чудесним процесом, якого перебутє заступає відразу знанє і досьвід. Щож дивного, що при глубокім пересьвідченю про здобуту такою упрощеною дорогою зрілість, не вистарчують їй анї студиї і теоретичні розбираня, анї корпорацийна дїяльність, анї інтересованє ся полїтичними квестиями. Виходячи з заложеня, що є полїтичним чинником, зі всїма иншими вирокує она про напрями народного житя, про сторонництва та людий, а вирокує з сектярскою пристрастию, кидає анатеми, виклинає, шарпає личну честь, деколи боре ся пястуком...

Сї »вироки« не можуть бути зрештою иншими супроти скрайної нетолєранциї, з якою молодїж взагалї трактує відмінні пересьвідченя. Она виключує вже не то справедливу оцїнку дїланя противника, але навіть можливість доброї волї в тім дїланю. Кождий чин, кождий напрям, що не достроює ся до симпатиї і поглядів молодїжи, є по просту »народовою зрадою«. Додаймо до повисших чинників ще один: модну в таборі ND (народової демократиї — пр. Ред.) защіплювану єї провідниками моральність, моральність »народового еґоїзму«, яка не знає постійних етичних прав, але випроваджує їх з вимогів біжучої полїтики і принимає, що в певних положенях вільно послугувати ся навіть такими средствами, які є догідні для даної цїли, а зрозуміємо психольоґічний підклад чинів та судів полїтикуючої молодїжи.

Не чуємо до нашої молодїжи огірченя за те, що в роздражненю зневажала стілько разів дороги, які ми уважаємо добрими, а яких вибір повстав з жури про добро народу, з болючої борби межи учутєм і підпертим на історичнім досьвідї, розумом. Єї жаль нам лише невисказано. Она жиє в фазї університетских студий в зачарованім крузї фантазиї, який перший подув дїйсности, перша стріча з реальними условинами, мусить поломати крила. Єї полїтика, з таким запалом управлювана на зїздах, в стоваришенях, в прасї, полїтика, оперта виключно на воздушній підставі сего, що може бути колись, а нехтуюча дїйсні завданя і безпосередні обовязки, полїтика екзотична, присуджена є на се, щоби повиснути між небом а землею. Студент, вихований в атмосфері полїтичної теплярнї, в якій єго уява без перешкод могла творити найфантастичнїйші мрії, перекинений до прозаїчного варстату щоденної працї, спостерігає цїлу пропасть, яку університетский час викопав межи ним, а дїйсностию. Коли найде в собі досить моральної сили, то піддасть свої доґми ревізиї. Але який же процент кінчить апатиєю і безчинною резиґнациєю?«

Новинки.

— **Календар.** В пятницю: руско-кат. *Николая Чудотворця*; рим.-кат. Немизия. — В суботу: руско-кат. Амврозия еписк.; рим.-кат. Теофиля. В недїлю: руско-кат. Патапія; рим.-кат. Томи.

— **Борба за руский університет.** Депутация українських студентів львівского університету явила ся нинї на університетї, аби вручити ректорови др. Охенковскому мемориял в справі зарядженя другої іматрикуляциї з відчитанєм роти приреченя в українській мові. З огляду, що ректора не було тодї на університетї, депутация передала мемориял університетскому секретареви д-рови Віняржови, а він заявив депутациї, що відповідь на внесений мемориял доручить ся українській молодїжи на руки одного з підписаних, ще перед другим речинцем іматрикуляциї в сїм курсї. Мемориял звучить:

»Високий Сенате! Во виду факту, який зайшов дня 15. с. м. при актї іматрикуляциї, а іменно, що відчитанє роти приреченя було заряджене в однїй тільки — польскій мові для усеї університетскої молодїжи — українська академічна молодїж чуєсь змушеною запротестувати против такого поступованя, а іменно:

Всї неіматрикульовані студенти української нациї уважають обовязком народної чести не приступити до акту іматрикуляциї, поки Високий Сенат академічний не зарядить відчитування роти приреченя також в українській мові.

Частина заіматрикульована, яку нарушенє єї прав несподївано заскочило, заявляє свою солїдарність з поступованєм загалу української академічної молодїжи через зложенє сьвідоцтв іматрикуляцийних.

Тож низше підписані в імени української академічної молодїжи факультетів правничого, медичного і фільософічного просять:

Високий Сенат зволить зарядити для української академічної молодїжи в друге акт іматрикуляциї — з вітчитанєм роти академічного приреченя в українській мові.

У Львові, 18. грудня 1902.

За українську академічну молодїж факультетів правничого, медичного і фільософічного:

Іларіон Боцюрків студ. IV р. прав. *Роман Заячківський*, студ. IV р. прав. *Волод. Гузар*, студ. IV р. мед. *Володимир Домбровський*, студ. II р. фільософії.

— **Драматичне тов. ім. І Котляревского.** В недїлю дня 21. с. м. в великій сали тов. »Gwiazda« (ул. Францїшканьска ч. 7.) перший раз у Львові, після ориґіналу і з новою музикою »**Наталка Полтавка**« перша українська оперета у 3 дїях, слова І. Котляревского, музика М. Лисенка. — Орхестра військова 15. п. п. відограє крім акомпаняменту до сьпівів увертуру і 2 антракти до »Наталки«. Цїни місць: Фотель від 1 64 2 К 40 сот.; фотель від 65—100 1 К 60 сот.; крісло 1 К; місце стояче 80 сот. для учеників 50 сот. Початок точно о $7\frac{1}{2}$ год. вечером. З розпочатєм увертури двері входові будуть замкнені. Білєтів дістати можна в тов. »Руска Бесїда«, Ринок ч. 10., а в день представленя при касї. — „Наталка“ буде грана тільки один раз, тому хто хоче почути єї так, як єї сам Котляревский написав і з чудовою музикою нашого ґенїя композитора Лисенка, нехай спішить з закупном білєтів, щоби потім не пожалував.

— **Загальні збори Товариства св. Ап. Павла** відбудуть ся дня 30. н. ст. грудня 1902 у львівскій семинариї духовній. О. год. 8. рано відправить ся Богослуженє в св.-юрскій церкві, а о год. 10. зачнуть ся збори після слїдуючої проґрами: 1) Отворенє зборів, 2) Вибір президиї, 3) Справозданє з дїяльности Видїлу за час від послїдних загальних зборів, 4) Вибір нового видїлу, 5) Внесеня членів.

— **З Станиславова.** Загальні збори філії Руского Тов-а педаґоґічного в Станиславові відбудуть ся в суботу дня 3. н. ст. січня 1902. о 3. год. пополудни в комнатах »Рускої Бесїди“ (ул. Собіского ч. 28.) з отсим порядком дневним: 1) Отворенє зборів. 2) Звіт уступаючого видїлу. 3) Звіт касовий. 4) Вибір нового видїлу. 5) Внесеня та інтерпеляциї членів. 6) »З психольоґії дитини« (відчит). Хто би хотїв вписати ся в члени тов-а, зволить се зробити на загальних зборах. Станиславів, 17. грудня 1902. *Рибчук*, голова; *о. Бородайкевич*, за секретаря.

— **В Коломиї** відбудуть ся дня 26. грудня н ст. о 10. год. рано в сали »Народного Дому« збори в справі виборів до ради повітової. Тогож дня о 8. год. пополудни відбуде ся представленє для народа »Невольник« образ в 5 дїях Шевченка-Кропивницкого. На зборах пожадані особливо радні громадскі, а на представленю молодїж. Представленє дає наш народний театр під зарядом п. М. Губчака.

— **З Парани** пише нам п. дрд. Ст. Петрицкий, що непорозуміне, яке дїйсно зайшло межи ним а о. Кизимою, має свою причину в тім, що оо. Василияни »хотять перше упорядкувати свої інтереси« і тому не спішать ся з закладанєм

шкіл. Рускі учителї не мають там що робити і тому також сей Квасніцкий, що недавно тому голосив себе руским діячем, опинив ся зовсім в польскім таборі та пише про Польщу »од моржа до моржа« (гл. Gaz. pol. з вересня). »Таке саме було би стало ся може і з делеґатом — пише п. Петрицкий — колиб не то, що я ратую ся лікарскою практикою. Вправдї Белецкий, Квасніцкий і тов. підривають менї практику, але все таки они не в силї викурити мене звідси. Моє місце міг би заняти лише лікар, бо инший згинув би з голоду«. — Боронячи себе перед замітами, які ми повторили були за Gaz polsk-ою з нагоди заміщеної там статї п. Іванкова, делеґат застерігає ся против відвічальности за підписану Іванковим статю та заявляє, що єго оборони підійме ся Robotnik Parański. Отже з того все таки виходить, що п. Петрицкий перший вніс роздор в Парану, та що гірше: кличе на судцю Поляків. Чи забув п. Петрицкий казку про медвежий суд?... Вкінци даємо місце єго заяві що-до книжок, забраних з собою для читалень в Паранї:

»Ще кілька слів в справі книжок: Читальнї в Куритибі даєм півчетверта ста книжок, що може посьвідчити о. Михняк, бо він сам втягав до книги бібл., та знає також о тім, що доручиєм ті книжки виділови читальнї з кінцем лиця т. р. Читальням в Ріо Кляро, в Аквамарели, в Люценї уділиєм около 500 книжок. Решту віддам в руки делеґатів. Марселїну і Іпіранґу завзиванєм кілька разів, щоби згуртовали ся і заложили філії тов. »Просьвіта«, але они якось не спішать ся. З Марселїни переказують, що по зїздї запросять мене до себе задля торжественного отвореня читальнї. — О робленю інтересу з дарованими книжками нема бесїди. А впрочім хотьбим продав яку книжку дарована, зате роздаровую свої книжки чи то з власної бібліотеки, чи накуплені за гроші позичені в Хв. комітетї параньскім«.

— **Вісти з Буковини.** У о. Сидора Воробкевича явила ся сеї недїлї депутация черновецких руских товариств, щоби поздоровити визначного патріота з нагоди єго відзначеня ордером Франц-Йосифа. Депутация складала ся з послів Пігуляка і д-ра Стоцкого, надрадника Ясеницкого, інсп. Поповича, секретаря суду Королевича, професорів Клима, Семаки і д-ра Маковея та представителїв акад. тов. »Січ«, голови Сїмовича і акад. Яворского. В імя депутациї промозляв посол Пігуляк і закінчив окликом: Жий же нам на втїху, а собі на славу ще многі а многі лїта!« — Промова, виголошена з ніжностию і теплотою, тронула всїх до живого, а Нестор буковиньских руских діячів Данило Млака, зворушений до глубини свого чутливого серця, міг тільки сказати: »Спасибі за Ваші золоті слова; Ви огріли мою душу, ох, коби могли осьвітити й моє темне око!« Привитавши радісно кождого з присутних, о. Сидір провів враз із своєю подругою, що вірно поділяє єго тяжку долю, і зі своєю дочкою, п. Симиґиновичевою кілька хвиль в сердешній розмові очивидячки рад із приходу близьких єго серцю братів, що попрощали єго відтак щирим бажанєм, щоби Всемогучий потїшив ще єго в тяжкій недолї-недузї...

— **З державної ради.** На трех засїданях сего тижня вела ся дальше дебата над похатничою торговлею і вчера добігла до кінця. В подрібнім дискусиї ухвалено §§ 31 до 34 влучно в другій читаню. Внесені в ходї дискусиї резолюциї придїлено до промислової комісиї, а відтак в третім читаню ухвалено цїлий закон про похатництво.

З черги приступила палата до нарад над нашим внесенєм пп. Гаймріха і Малїка в справі, щоби сейчас піддати під дискусию завернений з палати панів закон про речинцеву торговлю.

Більшостию 23 голосів ухвалила палата на глість, а в мериторичній дискусиї пос. Іро критикував зміну § 12 в палатї послів та просив, щоби задля задокументованя вотум недовіря мінїстрови рільництва і секцийному шефови Бекови голосувати против ухвали палати панів. На сїм перервано засїданє.

Нинї, в четвер стане відроченою державна рада.

— **Видїл Руского Тов-а педаґоґічного** просить руску суспільність, щоби численно вписувалась в члени Тов-а, вирівнувала залеглости, відновляла і зголошувала пренумерату на »Учителя« і »Дзвінок« і присилала всякі гроші і датки на адресу: А. Алиськевич, ул. Кльоновича ч. 7.

— **Нову пожарню**, з черги шесту, на статутах львівского »Сокола« отворено в Романові коло Бібрки.

— **Заміна місць.** Мінїстерство торговлї дозволило старшим завідателям почтовим: Йосифови Черневичеви в Бялій і Волод. Керніґови в Підволочисках на заміну місць служби.

— **Іматрикуляция Русинів — а польска преса.** Справу усуненя Русинів від акту іматрикуляциї на львівскім університетї польска праса не могла вправдї поминути мовчки але як видно з поодиноких нотаток часописий, старано ся надати їй як найменше значінє тому, що рускі студенти поводили ся спокійно і не дали причини польскій пресї назвати їх гайдамаками, та закинути їм »дзїке інстинкта«. Навіть Dziennik polski назвав сю справу лише: »нове борби руске на університеце«, та обмежив ся на описї самої події, стараючи ся лише зменшити єї значінє. Так приміром бурю оплесків, якою привитано заяву акад. П. Чайковского, представив Dziennik так: »Якісь Русїн.. зачол біць браво і волаць славно, але окляск тен тилько слабо одбіл сен од Русїнуф«. В сей спосіб і инші польскі часописи представили справу з виїмком »Przegląd y«, який рад би єї звести до нулї. Він так пише: »Через кілька послїдних днїв відбувала ся у Львові іматрикуляция слухачів на львівскім університетї. Отже підчас відчитуваня роти приреченя, яке студенти складають, кількох Русинів зажадало, аби сю роту приреченя відчитано їм по руски, бо они не розуміють по польски. Очивидно нїчо злого не стало би ся, якби відчитано сю роту присяги по руски, одначе з якихсь там чисто формальних причин, що сего не було в звичаю, або що сего нема в статутї, не вдоволено сему жаданю Русинів. З сеї причини кількох молодих людей вийшло зі салї і не приступило до іматрикуляциї. Межи рускими студентами увихали ся якісь аґітатори, котрі їх намовляли до сецесиї. Однак більшість студентів іматрикулювалась, а ті, що не іматрикулювали ся і вийшли зі салї, будуть мусїли внести окреме подання о принятє їх додатково до іматрикуляциї. Ся справа є однак так дрібна, чисто внутрішна університетска, і не заслугує на дискусию в дневниках«.

— **За гру в карти** засуджено онодї в Коломиї властителя центральної каварнї, Гіршгорна, на 1000 К кари. В сїй каварни грано переважно фербля.

— **Цїна лїків.** Розпорядженєм мінїстерства внутр. справ видано новий цїнник для лїків, після якого 19 доси уживаних лїків буде коштувати дорозше, а 39 дешевше як доси. На основі згаданого розпорядженя аптики обовязані мати на складї серум проти дифтериї.

— **Двайцять лїт в печері.** З Берна на Мораві доносять, що онодї привезено до тамошного шпиталя 56-лїтного зарібника Андрія Кривого з Немоян, котрий окалїчів на ноги. При сїй нагодї показало ся, що той чоловік обібрав собі надомівку печеру між скалами, в котрій жив самітно як лїто так і зима хоч би й серед найбільшої студени через цїлих 20 лїт.

— **Конкурси** розписує нотарияльна палата на обсаду нотарияльних посад в Березові і в Делятинї, а місточко Козлів, бережаньского повіта, на посаду міского ветеринара з річною платою 800 К і речинцем до 27. с. м.

— **Ц. к. Дирекция зелїзниць державних у Львові** оповіщує:

Дня 15-ого грудня 1902 отворено перестанок особовий »Рокичини« поміж стациями Хабівка і Раба вижна на шляху Хабівка-Закопане в окрузї ц. к. Дирекциї зелїзниць держ. в Кракові. — Білєти будуть продавати кондуктори в поїздах, а належитість за перевіз пакунків побирати ся буде в стациї призначеня.— Час відїзду поїздів, задержуючих ся на тім перестанку, поданий в дотичнім оголошеню.

— **Дрібні вісти.** П. А. Бруницкий, соймовий посол з куриї сїльских громад, зложить посольский звіт дня 20. с. м. о 2. год. пополудни в салї повітової ради в Городку. — В місцевости Блєщени на Угорщинї замерзло 18 циганів. Також на Шлеску прускім найдено кільканацять замерзлих осіб. — В Тисьменици і Отинії замкнено школи в наслїдок морозів. — В Станиславові збанкрутовав жид Сауль Ґрос.

— **Померла:** В Перегіньску Блянка Секанїнївна, дочка лїкаря, в 18. роцї житя.

Посмертні † оповістки.

— **Олена** з Чичиловичів **Мисик**, жена Василя, пароха в Ваньковій, перемиской епархії, упокоїла ся дня 2. с. м. по пятидневній тяжкій недузї. В. ї. п.!

Наука, штука, лїтература.

— **Із нашого театру.** (Допись з Коломиї). »Не можна й дивувати ся, що люди гірші. Один випихає одного, бо їм тїсно, раз-у-раз тїснїйше. отсї слова ґазди із »Ночи« подають нам вповні основу *»Скапаного сьвіта«* — народного образу В. Оркана, який відограно дня 6. грудня в перекладї п. Стадника. Стає щораз тїснїйше на сьвітї, межі сходять ся щораз більше. А мужик без землї жити не годен як риба без води — тож не диво, що він піде нераз і на маніяцї, щоб лиш нею заволодїти. Отся жажда землї, велике заакцентованє реальних інтересів мужика веть ся через весь »Скапаний сьвіт«. Люди, що тут виступають — з природи добрі, тільки невідрадні обставини доводять до того, що їм скапуєть ся той сьвіт... Оттака драма як се вельми вірно характеризує польский мазурский народ, і пр. відносини родинні виходять у мазурів інакші чим у наших селян, а що тут змальовано все вірно, за те ручить вже само імя Оркана...

Було-б се вельми корисно, щоб інтелїґенти приглянули ся правдивому мужикови бодай на сценї, тодї-б може було-б більше розуміня хлопских потреб — а відтак і менше розчаровань і менше нарікань на »хлопску невдячність«. Та на жаль наша публика не дуже то заінтересувала ся »Скапаним сьвітом«. Люди, видно, волїють жити ілюзиями, чим глянути правдї в очи. Богато, знова, не прийшло тому, бо бачите — се штука неморальна!!! — А шкода, що так стало ся, бо наші артисти грали прямо концертово. А піднести годить ся се й тому, бо »Скапаний сьвіт« в IV актї та в епільоґу вимагають гри модерної, з захованєм пауз, та змаганєм до витвореня відповідного настрою. Перший акт весїля відограно вправдї вірно і реально — та через те не осягає ся відповідного артистичного успіху. Через весь акт панує безперервний гамір і крик — прямо хаос, так що публика нїчо не може зрозуміти і перестає зовсїм уважати... Се правда, що воно в житю так дїєть ся, та тут конче треба завести зміну в тім напрямі, щоб важнїйші квестиї підчеркувано на тлї півчутного звичайного весїльного гамору.

Ширше розводити ся про гру поодиноких артистів і артисток — з огляду на скупість місця не можу. Всеж таки зазначу дуже солїдно викінчену гру п. Рубчакової (Зозька), п. Стадника (Кантий). Добре грала також п. Кравчуківна (Гальжбісь). Окремо годить ся зазначити гру п. Петровича (Собка); в отсїй ролї був він так правильний, як нїколи доси. Що п. Осиповичева (мачоха) була знаменитою, передовсїм коли забирали ся до сварнї із Гальжбітою — про те злишно й казати. Прочі ролї віддано також добре і поправно, а спочивали вони в руках майже усього »товариства«. Всеж таки замітимо, що танець в I актї йшов мабуть за повільно. А на кінець піднесемо ще гарне виставленє »Ночи«. Справдї при обставинах нашого театру — чогось лїпшого не мож собі бажати.

„Ой не ходи Грицю“... згуртувало 14. грудня знов богато публики. Отсей »Гриць« се стара, а однак вічно нова штука, яка поруч »Наталки Полтавки« мабуть нїколи не зійде з нашої сцени. Се квінтесенция нашої народної драми із всїми єї прикметами та причіпками, як улиця, перелаз та гопак. На його поводженє зложила ся і давна традиция про Марусю Чурай і пасивність дїєвих осіб, що є на жаль вірним образом нашого народа; розуміє ся, що велику вагу має й те, що інтриґа завязуєть ся і веде ся дуже вміло та повстає з причини кождому понятних причин — із любови. А що та інтриґа виходить так ясно, се заслуга п. Підвисоцького (Тома), який глядача прямо веде за руку, підчеркує всякий важнїйший момент, та безупину віддїлює Марусю й Гриця, хоч вони туй-туй мають ся порозуміти. Хома в теперішній інтерпретациї п. П-ого виходить далеко природнїйший, чим давно, коли то він був немов яка пекольна поява. Маруся (Рубчакова) зі своєю бездольностию, з резиґнациєю з прямої дороги, коли не має досить сили, щоб на нїй добути собі щастя — була прехороша. Пасивність, нерішучість і нерозвага Гриця була також добре понята у п. Петровича, коби лиш мав солодший тон мови — та се вже тяжше перевести в дїло. До успіху в грі отсих нещасних любовників прилучують ся ще гарні голоси, тож за їх відсьпіванє збирали немалі оплески.

Бездоганно грали й п. Стефановичева (Дарина). п. Кравчуківна (Галя) та п. Рубчак (Ботяй). Епізодичні ролї Максима та Катерини були у досьвідних руках п. Осиповичевої й Ґембіцького. Чарівниця (п. Стечиньска) була як слїд. Хазяйка (п. Шереметова), колиб уважала на виговір, була-б також без закиду. Гуртові сцени йшли гарно та жваво, а на їх тлї увипуклювалась повна верви гра п. Стадника (підпарубочий). Хори держались прегарно, тож не диво, що мусїли нераз »бісувати«.

В однім із Сенкевичевих романів каже шляхотский шляґун Заґлоба, що старе добре лиш вино, а із жінкою дїєть все навряд. Те, що він сказав, можна приноровити й до оперетки. Она — як жінка подобаєть ся тодї, коли молода, дотепна та химерна трохи. Колиж она вже підтопче ся, то тодї саля така порожненька, як 16/XII. на Делїнґеровім *»Дон Цезарі«*. Чи вже годї подбати про які новійші оперети?... Про саму оперету чи там комічну оперу, мав я вже раз нагоду висловити свою думку, тут хиба додам, що буде тим лїпше, чим борше піде она на добре заслужений стан супокою.

В порівнаню із давною обсадою зайшли такі зміни, що короля відограв п. Захарчук, Дон Цезара п. Петрович, а Алькида п. Леонтович. Зміна отсе дуже щаслива дала повну нагоду показати п. Зах. ніжну барву свого голосу, а завзятість п. П Прочі ролї віддано як і давно дуже хорошо, а посеред них визначувалась п. Рубчакова інтерпретуючи чудово лїричну креацию — Пебля. П. Стефановичева, Осиповичева, Шеремета, Рубчак і Ґембіцкий а передовсїм пер-

ша з них збирали оплески — як і давнійше. П. Леонтович у сьпіві не має певности, до якої через вправу нетяжко дійти. Поменші ролї віддали п. Стефанович, Левинець, Вишиньска і Малевичівна. На закінчене піднесемо ще гарне відсьпіване »серенади« в акті I, та дуету п. Стефановичівної і Захарчука в акті III. *Олег Сатир.*

— **Репертуар Львівскої Фільгармонії.** В суботу дня 20. грудня »великий концерт фільгармонійний« при співучасти Маруши Челяньскої, арт. опери і Ангели Геллерівної, скрипкарки. Проґрама: I. Ніколяй: Увертура до опери »Веселі кумочки з Віндзору«. 2. Н. Венявский: II-гий концерт A-moll, відограє в тов. орх. Ангела Геллер. 3. Маскані: Ария Сантуци з оп. »Cavaleria Rusticana« відсьпіває М. Челяньска. — II. 1. Берліоз: »Танець блудних огників«, 2. а) Паґаніні: »Моісей«. б) Ries: »Moto perpetuo«, відограє А. Геллер. — III. 1. а) Й. Ґалль: »Болеро«, б) Невядомский: »Чорні очи«, відсьпіває М. Челяньска. 2. Ґріґ: Норвейскі танці (ч. 4.).

— **IV-та коломийка на фортепян** композиції Ант. Кужелї, появила ся накладом Музичного видавництва »Станиславівского Бояна« яко 8. випуск за падолист 1902 і коштує лише 60 сот. Набувати можна в книгарнях і у п. Ев. Якубовича, учителя в Станиславові (карне заведенє).

Телеґрами.

Відень, 18. грудня. Міністер війни бар. Кріґгамер вніс подане о димісию.

Відень, 18. грудня. Ческий клюб видав комунікат, в якім зазначено, що з огляду на те, що ческий еляборат міг займати ся лише язиковою справою, Чехи окремо обстають при сповненю їх домагань культурзльних і економічних, а головно жадають отвореня ческого університету на Моравії. В комунікаті зазначено надію, що коли прийде до пересправ, Німці не будуть противні культурним жаданям Чехів.

Будапешт, 18. грудня. Велику сензацию викликав факт, що цісар не затвердив вибору гр.-прав. епископа в Араді, Мендвера, з політичних причин.

Рим, 18. грудня. Палатна комісия відкинула проєкт закона о супружих розводах, а ухвалила новелю, якою дозволено пошукувати батьківства.

Відень, 18. грудня. Берлиньский кореспондент Wiener Allg. Ztg. дізнає ся з певного жерела, що президент Венецуелії Кастро звернув ся до північної Америки з прошенєм о інтервенцию в справі вибору розємного суду межи Венецуелею а Анґлією, Німеччиною і Італією.

COLOSSEUM Ernesta Thorna

у Львові, в пасажи „ГЕРМАНА“ ул. Сонїшна

Найславнїйша проґрама!

від 1. до 16. грудня 1902.

При співучасти військової музики 30. п. п.

1) **Увертура**. Реклямоґраф. 2) **Gizela Konrady**, тирольска сьпівачка. 3) **Ernesto Felden**, блискавичний трансформатор. 4) **Hohenfels**, польска сьпівачка. 5) **George Jackson**, мурин-ексцентрик. 6) **Дружина Александров**, українські сьпіваки і танцюристи. 7) **Орхестра**. 8) **Арабска дружина Hadji Mohamed**. 9. **La belle et Celebre Heliosa Titcomb**, зі своїм »тансером Стефаном Moscagno«, полуднево-американьска сьпівачка і тансерка. 10) **Григорий Hartman**, ілюзіоніст. 11) **Американьский біоскоп**, Алї Баба і 40 опришків. 12) **Марш**.

Що дня о 8. год. вечером велике представленє. В неділю і сьвята два представленя. Що пятниці **High-Life** представленє. Білети вчаснійше можна замовляти і набути в конторі Пльона при ул. Кароля Людвика ч. 9. у Львові.

1/2 кільоґр.

гусячого піря

лише 60 кр.

Висилаю зовсїм нове, сїре пірє дерте рукою пів кільоґр. лише 60 кр.; таке саме лїпшої якости лише 70 кр., в почтових пачка пробних по 5 клґ. за послїплатою.

І. Краса, торговля пірєм,

в Сміхові коло Праги (Чехи) 690.

Виміна дозволена. — Прошу о точну адресу.

— РІК ЗАСНОВАНЯ 1892. —

Товариство взаїмних обезпечень

Львів, ринок ч 10. (дім »Просьвіти«).

є одиноким руским Товариством асекурацийним.

Дністер

Фонди »Дністра« з днем 31. грудня 1901.

Фонд резерновий . . .	386 402 кор. 83 сот.	разом 645.383 кор. 59. сот.
Резерва премії	205 227 „ — „	
Резерва специяльна , .	6.000 „ — „	
Фонд емеритальний . .	47.753 „ 76 „	

»Дністер« обезпечає будинки як також збіже і пашу против шкід огневих. Всї три ВП. Ординарияти припоручили **»Дністер«** Веч. Духовеньству і всїм вірним.

Оплата премії в »Дністрі« є уміркована, а чистий зиск — надвижку з оплат — розділяє **»Дністер«** межи своїх членів яко звороти. В р. 1900. і 1901. виносить зворот 8%.

Шкоди виплачує **»Дністер«** дуже скоро, а оцїнку шкід переводить разом з делеґатом і 2 членами місцевими. До 31. грудня 1901. виплатив **»Дністер«** 5.075 відшкодовань в сумі 2,656.787 кор.

Члени »Дністра« можуть без перешкоди затягати позички в Банку краєвім і касах ощадности, бо каси ті принимають полїси **»Дністра«** при позичках гіпотечних.

На житє можна обезпечати через **»Дністер«** — капітали на дожитє, посмертні капітали, посаги, ренти і т. д. — краківскім Товаристві, а з провізиї від тих обезпечень відступає **»Дністер«** часть на рускі добродійні цїли.

Аґенциї передає **»Дністер«** радо селянам, господарям, особливо де нема **»Дністра«**. Аґенти заробили 349.486 кор. провізиї.

Від огню обезпечайте ся тілько в »Дністрі«.

На житє обезпечайте ся тілько через »Дністер«.

Селяне! убігайте ся тілько о аґенциї »Дністра«.

Розклад поїздів зелїзничих обовязуючий від I-го мая 1902.

(Приїзд і від'їзд поданий після часу середно-европейского).

Поїзд посп.	Поїзд особ.	приходить о годині	до Львова
		6·10	з Кракова, Берлина, Варшави, Відня
		6·20	з Чернівців (Іцкан, Галацу), Чорткова
		6·50	з Брухович, щод. від 15. мая до 14. вер. вк.
		7·45	з Янова
		7·40	з Підволочиск, Бродів на дв. Підзамче
		8·00	„ „ на дв. головний
		8·10	з Лавочного (Пешту), Калуша, Хирова
		8·15	з Сокаля, Рави рускої
1.35		8·50	з Кракова, Відня, Праги, Берлина
		10·25	з Ряшова, Любачева
		11·55	з Станиславова (Кересмезе, Потутор)
		1·10	з Лавочного, Калуша, Хирова, Борислава
		1·23	з Янова
2·20			з Підволочиск, Копичинців на дв. Підз.
2 35			„ „ на дв. голов.
		3·14	з Брухович (15. мая до 14. вер. в нед. і сьв.
		4·40	з Самбора, Стрия, Сколього (1/5 – 30.9)
		5·11	з Підволочиск (Київа), Бродів на дв. Підз.
		5·35	„ „ „ на дв. голов.
1·45		5·40	з Чернівців, Іцкан
		5·50	з Кракова
Ніч			
		6·00	з Сокаля, Белзця і Любачева
		8·04	з Брухович (15. мая до 14. вер. в нед. і сьв.)
		9·12	з Брухович (15. мая до 14 вер. в нед. і сьв.)
12·15		9·20	з Чернівців, Букарешту
		9·25	з Янова (від 1. мая до 30. вер. в нед. і сьв.)
8·40		9·50	з Кракова, Відня, Берлина) Ясла, Розвадова
2·31			
		10·03	з Янова (від 1. мая до 15 вер. в нед. і сьв.)
		10·02	з Підволочиск (Київа) Бродів на дв. [illegible]
		10·20	„ „ „ на дв. голов.
		10·50	з Лавочного (Пешту) Хирова Калуша
		3·14	з Тернополя, Грималова на дв. Підзамче
		8·35	„ на дворець головний

Поїзд посп.	Поїзд особ.	відходить о годині	зі Львова
		6·25	до Сучави, Жидачева, Кересмезе, Потутор
1 55		6·30	до Підволочиск (Київа) Бродів дв. головний
2·09		6 43	„ „ „ дв. Підзамче
		6·35	до Лавочного (Пешту) Борислава, Дрогобича
8·30		8·40	до Кракова (Відня, Праги), Берлина
2·55			
		9·00	до Лавочного, Хирова, Калуша
		9·15	до Янова
		9·50	до Белзця, Сокаля, Любачова
		10 30	до Чернівців, Потутор
		10·40	до Тернополя, Потутор, дв. Підз.
2·40		10·57	„ „ дв. гол.
		1·25	до Янова від 1. мая до 15. вересня в неділю і сьвята
		2·15	до Брухович від 15 мая до 14. вересня в неділї і сьвята
		3·05	до Стрия, Сколього від 1. мая до 30. вер.
		3·15	до Янова щоденно від 1. мая до 30. вер.
		3·26	до Брухович щод. від 1. мая до 15. вер.
		3·30	до Ряшева, Хирова, Любачева
Ніч			
		6·10	до Станиславова, Жидачева
12·45		6·20	до Кракова (Відня, Берлина, Варшави)
		6·30	до Янова від 1. мая до 15. вер. будні дни а від 16. вер. до 30 цьвіт. 1903. щоденно
		6·35	до Лавочного (Пешту), Калуша, Хирова
		7·10	до Сокаля і Рави рускої
		8·16	до Брухович (15. мая до 14. вер. в нед. і сьв.)
		8·25	до Перемишля
		9·00	до Підволочиск, Бродів гол. дворець
		9·20	„ „ дв. Підзамче
		10·05	до Янова від 1. мая до 15. вер, в нед. і сьв.
2·51		10·30	до Іцкан, Чорткова
		11·00	до Кракова, Відня, Варшави, Праги
		11.10	до Підволочиск, Бродів дв. головний
		11·32	„ „ дв. Підзамче
		4·15	до Кракова, Відня, Праги, Самбора
		5·50	до Брухович від 15. мая до 14. вер. щод.

ЗАМІТКА: Пора нічна числить ся від 6 години вечером до 5 години 59 мінут рано.

Час середно европейский ріжнить ся від часу львівского о 36 мінут, а іменно 12 год. часу середно-европейского = 12 год. 36 мін. часу львівского. — Бюро інформацийне ц. к. зелїзниць державних (ул. Красїцких ч. 5.) уділяє пояснень в справах зелїзничих, продає білети всякого рода і розклади їзди.

Контора виміни

ц. к упр. гал акц.

Банку Гіпотечного

купує і продає

всякі

папери цінні

і МОНЕТИ

по найдешевшім курсї деннім не числячи нїякої провізиї.

Видає і від[illegible] і. ає за редакцию **Лев Лопатиньский.**

З друкарнї В. А. Шийковского.